

1000. sz. ÜGYVÉDI IRODA

1034. Budapest, Zápor u. 23. fszt. 2.

Tel/Fax: 212-2174

Tárgyalási tájékoztató

C-51/17 Előzetes döntéshozatali eljárás (Ilyés és Kiss – OTP Bank Nyrt.)

Európai Unió Bírósága

2018. február 22. 9:30 Luxemburg

Előzmények:

1. A pert az OTP Bank Nyrt. jogelődje; az AXA Bank Europe SA. ellen indítottuk a Fővárosi Törvényszéken.
2. A Fővárosi Törvényszék a keresetnek helyt adott és megállapította, hogy az árfolyamkockázatot a felperesekre telepítő szerződéses rendelkezések, nevezetesen 4.7.1. pontja és 10. pontja tisztességtelen, ezért érvénytelen. A Szerződés ezen rendelkezések figyelmen kívül hagyásával kell teljesíteni.
3. Az ítélet ellen az AXA Bank Europe SA. nyújtott be fellebbezést.
4. A Másodfokú tárgyalásra 2017. január 17-én került sor. A fellebbezést az Ítélet tábla 5.Pf tanácsa nem bírálta el, hanem előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Unió Bíróságánál. Kulcskérdések a DH1, DH2. és DH3. törvények hatálybalépését követően a szerződés továbbra is a 93/13. számú Irányelv hatálya alá tartozik-e, s ha igen, a szerződés 10. pontjában rögzített szükségképpen sablonos tájékoztatás érthető, világos tájékoztatásnak minősül-e az árfolyamkockázat viselését érintően. Azt kiterjesztő módon kell-e értelmezni, avagy a szerződésben írt tájékoztatás elégségesnek minősíthető-e.
5. Az Európai Unió Bíróságának eljárási rendje szerint az ügyben félként vesz részt egyrészt az eredeti per felperese, alperese, az eljárással érintett állam kormánya (jelen esetben a Magyar Kormány), az Európai Unió Bizottsága, valamint egy erre felkért tagállam kormánya (jelen esetben a Lengyel Köztársaság Kormánya).
6. A Bíróság felhívására az eljárásban érintettek 2017. áprilisában írásbeli véleményt nyújtottak be az Európai Unió Bíróságához:

A Magyar Kormány álláspontja szerint a DH1., DH2. és DH3. törvények a kérdést véglegesen rendezték, így nincs lehetőség arra, hogy a Fővárosi Ítéltábla által feltett kérdéseket az Európai Unió Bírósága vizsgálja.

Ugyanilyen álláspontot foglalt el az Európai Unió Bizottsága is.

Az OTP Bank álláspontja szerint a Fővárosi Ítéltábla kezdeményezése érdemben nem vizsgálható, mert az előterjesztett kérdések hipotetikusak és az ügyel nincs közvetlen kapcsolatuk.

Amennyiben pedig mégis vizsgálhatóak lennének, akkor álláspontja szerint a DH. törvények az árfolyamkockázattal kapcsolatosan rendelkezéseket nem tartalmaztak, elvileg e rendelkezések tisztességtelensége vizsgálható, ugyanakkor ezt a vizsgálatot nem az Európai Unió Bíróságának és nem a 93/13. számú Irányelv rendelkezései szerint, hanem a nemzeti bíróságoknak kell lefolytatniuk a 2/2014-es PJE szerint.

A Lengyel Köztársaság Kormánya mindenben osztotta a mi álláspontunkat: a szerződések továbbra is a 93/13-as számú Irányelv hatálya alá tartoznak és a szerződés nevezett rendelkezése nem érthető, nem világos, tisztességtelen.

A tárgyalás:

1. A tárgyalásra 2018. február 22-én került sor. A tárgyalás 9:30 perckor kezdődött, azonban a feleknek a tárgyalóteremben korábban meg kell jelenniük.

Az eljáró tanács elnöke a feleket behívta a Bíróság különtermébe, ahol a felek egyrészt bemutatkoztak a Bíróságnak, másfelől a Bíróság elnöke tájékoztatást adott a tárgyalás lebonyolításának rendjéről.

A Bíróság elnöke itt egy kérdést intézett az Európai Unió Bizottságának képviselőihez:

Adjon magyarázatot arra, hogy miként tartja összeegyeztethetőnek írásban benyújtott álláspontját az Európai Unió normáival, különös tekintettel a 93/13-as számú Irányelvvvel.

Ezt követően a felek a tárgyalóteremben elfoglalták a helyüket.

A tárgyalótermet egy mozi nézőtér nagyságrendű teremként kell elképzelni, ahol mindkét oldalt két emelet magasságban szinkrontolmácsok ülnek hangszigetelt üvegfal mögött, akik az elhangzottakat az Európai Unió összes nyelvére fordítják.

Az eljáró tanács - köztük a Főtanácsnok - (7fő) a széksorokkal szemközti emelvényen foglal helyet két oldalt a Bíróság segítői ülnek. A felek asztalai a Bírósággal szemben.

A Gyakorlat az, hogy a felek segítőt vesznek igénybe, így az OTP Bank Nyrt. részéről eljáró jogi képviselő mellett is jelen volt kollegája, valamint a Bank két alkalmazottja.

A Magyar Államot képviselő ügyvéd szintén segítővel járt el, csakúgy, mint az Európai Unió Bizottságát képviselő ügyvéd.

Az 1000. sz. Ügyvédi Iroda két segítővel járt el, nevezetesen: ilyen minőségben részt vettek a tárgyaláson ifj. dr. Dantesz Péter és dr. Dantesz Gábor. A felek külön-külön asztalnál a bírósággal szemben, egy sorban helyezkedtek el. A Lengyel Köztársaság a tárgyaláson nem vett részt, de - mint jeleztük- korábban, írásban véleményt nyilvánított.

A tárgyalást az Elnök francia nyelven vezette, a felek azonban magyarul nyilatkoztak. Az elhangzottakat szinkrontolmácsok fordították franciáról-magyarra és magyarról-franciára.

2. A nyilatkozatokat szóban, a bírói emelvényel szemközti szónoki emelvényénél kellett megtenni. Mindegyik fél részére külön emelvény állt rendelkezésre. Mindegyik félnek 15 perc állt rendelkezésére.

A nyilatkozatok sorrendjét az Elnök határozta meg. Elsőként az OTP Bank Nyrt., másodikként a Magyar Állam, harmadikként az Európai Unió Bizottsága, végezetül én nyilatkoztam.

Az Elnök utolsó kérdését a Főtanácsnokhoz intézte, megkérdezve, hogy főtanácsnoki véleményét mikorra készíti el. A Főtanácsnok Úr válasza: a vélemény 2018. május 3.-ra készül el.

Ezt követően az eljárás szóbeli szakasza lezárult.

A tárgyalás pont három órán keresztül tartott, végezetül jó érzésekkel távoztunk.

Mellékelten csatolom szóbeli nyilatkozatom rövidített szövegét:

Igen Tisztelt Curia!

Először is le kell szögeznem, hogy a Fővárosi Ítéltábla az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséhez szükséges ténybeli, jogi alapokat a Curia elé tárta, így – az OTP Bank álláspontjával ellentétben- az az érdemi vizsgálatra és a tárgyalásra alkalmas.

Egyebekben szóbeli előadásomban csupán három lényeges kérdésre az irányelv hatályára, annak védelmi rendszerére, végezetül pedig az érthetőség és világosság követelményének értelmezésére koncentrálok.

Elsőként a hatályról:

1. A fogyasztóval kötött szerződések alapvetően az Irányelv hatálya alá tartoznak, ha a fogyasztó a szerződés megkötését megelőzően nem rendelkezett elegendő információval a szerződés következményeit érintően. (C-154/15, C-307/15, C-308/15 sz. egyesített ítélet 51. pontja)
2. A szerződés megkötésének időpontjában a szerződés a 93/13.-as Irányelv hatálya alá tartozott. Álláspontunk szerint nemzeti jogalkotással nem lehet kivonni a szerződést az Irányelv hatálya alól.

Erre utal egyébként a Lengyel Köztársaság Kormányának álláspontja is (vélemény 23. pont.)

Egyébként pedig az utólagos jogalkotás az árfolyamkockázat viselését nem is szabályozza.

Másodszor az Irányelv védelmi rendszeréről:

Utalva a C-186/16. számú ügyre: Az irányelv védelmi rendszere azon alapszik, hogy a fogyasztó információs és tárgyalási hátrányban van a vele szerződő szolgáltatóval szemben.

Amennyiben a fogyasztóval szerződő fél ezt az információs hátrányt a szerződéskötés során nem egyenlíti ki, akkor az információs előnyből megfogalmazott szerződési feltétel nem felel meg a kiterjesztő módon értelmezett érthetőség és világosság követelményének. Amennyiben pedig a feltétel nem érthető és nem világos, akkor az tisztességtelen.

Az Irányelv ezen védelmi rendszerének érvényesülése független attól, hogy azt a tagállam saját nemzeti jogába miként ültette át (C-154/15, C-307/15, C308/15. sz. ítéletek 65. pontja)

A nemzeti jognak az egyenértékűséget és a hatékonyságot biztosítania kell.

Végül, de nem utolsó sorban az érthetőség és világosság követelményéről:

A lényeg az, hogy az érthetőség és világosság követelménye mindaddig nem teljesül, amíg az információs hátrányt a bank ki nem egyenlíti. Annak során, hogy ez megtörtént-e, abból kell kiindulni, hogy milyen információkkal rendelkezik a bank és milyenekkel a fogyasztó a szerződés megkötése előtt. Ezen információs végpontok között kell megjelölni azt a pontot, amikor az információs hátrány kiegyenlítése megtörtént az átlagos fogyasztó mércéje szerint.

Az információs hátrány kiegyenlítése és az érthetőség, világosság követelményének ugyanazon egy ponton kell találkozniuk. Ebből az következik, hogy a szerződéses feltétel akkor minősül világosnak és érthetőnek, ha az információs hátrány kiegyenlítésre sor kerül az átlagos fogyasztó mércéje szerint.

A C-186/16. számú ítélet 50. pontjában a Bíróság rámutat, hogy az információs hátrány kiegyenlítése körében vizsgálni kell, hogy a szolgáltató a fogyasztó elé tárt-e minden olyan releváns tény, amelyről egyébként tudomása volt (e tényekre utaltunk a beadványunk 50-58. pontjaiban). A releváns tények körében az alábbiakra kívánjuk ráirányítani a figyelmet:

Az OTP Bank által elismerten az árfolyamkockázatot a treasury részlege menedzseli.

Mindebből az alábbiak következnek:

A kockázatot a bank ismeri és menedzseli.

E kockázat mibenlétéről és menedzselhetőségéről azonban a fogyasztót nem tájékoztatja. Ehelyett az információs előnyből megfogalmazott szerződési feltételekkel a fogyasztóra hárítja azt a kockázatot, mely kockázatot a szerződéses feltétel kidolgozója ismer, s mely kockázatot egyébként ő saját maga kezeli és menedzseli.

A devizaalapú kölcsönök lényegadó sajátossága az, hogy az adós ki van téve a devizaárfolyam kockázatának, annak a kockázatnak, amit a bank menedzsel; ugyanakkor az átlagosan tájékozott fogyasztónak nincs valódi ismerete a kockázat mibenlétéről, a kockázat menedzselésének lehetőségéről és módszereiről.

A devizakockázatot a devizapiacra jelentkező körülmények idézik elő és amelyet a bank szakmai apparátusával képes felismerni és menedzselni. Ehhez képest a törlesztőrészletek megemelkedése nem a kockázat, hanem a kockázat következménye.

A szerződési feltételek kiterjesztő módon értelmezett érthetősége és világossága ezért nem korlátozható az okozatra, azaz a törlesztőrészletek megemelkedésének lehetőségére. Ennek magában kell foglalnia a kiváltó okra, azaz a deviza árfolyamkockázat mibenlétére és

kezelhetőségére is kiterjedő érthető és világos tájékoztatást oly módon, hogy a tájékoztatásnak tartalmaznia kell az árfolyamkockázattal összefüggő valamennyi releváns tény.

A tájékoztatás azon minimum szintje, amely csupán az árfolyamváltozás lehetőségéről ad alakilag és nyelvtanilag érthető tájékoztatást, az Irányelvben megfogalmazott fokozott védelmi követelményeknek nem felel meg. A Kúriának abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy ezen egyszerű tényközlésen túlmenően az adott kockázatra és a bank által nyújtott szolgáltatás jellegére tekintettel; melyek azok a releváns tények, amelyek az ügylet tényleges kockázatát kiterjesztő módon értelmezve megvilágítják a fogyasztó számára.

A deviza és a deviza alapú kölcsön olyan termék (árú), amelyet a bank hoz forgalomba. Ennek a terméknek a tulajdonságaival és kockázataival a bank van tisztában és nem a fogyasztó, ezért az információs hátrányt úgy kell kiegyenlíteni, hogy az ne csak az árfolyamváltozás törlesztőrészletekre gyakorolt hatására, hanem ennek kiváltó okára, magára a deviza árfolyamkockázatra is kiterjedjen, ideértve annak menedzselhetőségét is. Ha pedig a kockázat felismeréséhez és kezeléséhez különleges szakapparátus szükséges, akkor az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatásnak arra is ki kell terjedni, hogy ezt a kockázatot a bank tudja kezelni, a fogyasztó viszont nem.

A deviza árfolyamkockázat nem a vak szerencse működésének eredménye, hanem piaci, modellezhető és menedzselhető jelenség. Előidézői piaci mechanizmusok, amelyek magának a piacnak és a piacon jelenlévő áruk sajátosságaiból fakadnak. Ezek felismerésére egy átlagosan tájékozott és körültekintő fogyasztó nem képes. Mindez nem jelenthet mást, minthogy a valódi kockázat mibenlétének felismerését és kezelhetőségét illetően a fogyasztó mindvégig információs hátrányban van.

Az érthetőség és világosság kiterjesztő módon történő értelmezése magában foglalja továbbá azt a követelményt is, hogy a banknak a szerződéskötést megelőzően olyan időpontban kell a kockázatról tájékoztatni a fogyasztót, hogy a fogyasztónak reális lehetősége legyen arra, hogy a kockázatot mérlegelje és döntsön abban, hogy a szerződést megkötí-e vagy sem.

Ebből az információs hátrányból a fogyasztó nem láthatja át szerződésének működési mechanizmusát, azt hogy a kötelezettség teljesítése milyen a bank által egyébként ismert és menedzselte pénzügyi folyamatok függvényében változik.

Ebből az információs hátrányból nem tudja felmérni, hogy jövedelmi és vagyoni viszonyai lehetővé teszik-e a szerződés teljesítését.

Itt feltétlenül emlékeztetni kell az Irányelv 3. cikkéhez fűzött melléklet i) pontjára, miszerint tisztességtelen szerződési feltétel, aminek tárgya, vagy hatása az, hogy a fogyasztó visszavonhatatlanul vállal olyan kötelezettséget, amelynek alapos megismerésére a szerződés megkötése előtt nem volt lehetősége.

Az alapos megismerés a deviza árfolyamkockázat mibenlétének, piaci megnyilvánulásainak és a kockázat menedzselhetőségének és módszereinek megismerését is magában foglalja.

ÖSSZEGZÉS:

A szerződés megkötése előtt a bank át tudta látni az általa kidolgozott szerződés működési mechanizmusát és annak gazdasági következményét. Fel tudta mérni, hogy ez számára veszteséget nem okozhat, különben a szerződést nem is kötötte volna meg. A szerződés pénzügyi vonatkozásait a devizapiacra jelentkező árfolyamkockázat érinti, ezt a kockázatot pedig a bank a fogyasztóra hárítja át.

Budapest, 2018. február 26.

dr. Dantesz Péter Antal
1000. sz. Ügyvédi Iroda